

Visitationstal i Gävle Heliga Trefaldighets kyrka den 2 april 2017

Kära församlingsbor och medarbetare i Gävle Heliga Trefaldighets församling av Uppsala stift.

Min biskopsvisitation har ägt rum i ett intressant skede eftersom ni sedan drygt tre år är en församling inom Gävle pastorat. Förändring pågår på flera plan. Karin Sarja är pastoratets andra kyrkoherde sedan ett par månader tillbaka och en ny församlingsherde ska rekryteras.

Visitationerna i Gävle pastorat gäller en församling i taget med församlingens liv och uppdrag i fokus. Vid varje visitation berörs dessutom något pastoratsövergripande område. I år har det handlat om kyrkogårdsförvaltningen. Vid 2015 års visitation i Bomhus församling tog vi särskilt upp den gemensamma verksamheten för konfirmander och inom diakonin.

Biskopsvisitationen har gett möjlighet till reflektion och samtal om ert uppdrag och de viktiga utmaningar ni har. Mycket är under förändring och viktiga vägval måste göras. Det gäller för er att bygga vidare på allt det goda och att fördjupa och utveckla församlingen i samverkan med de andra församlingarna inom pastoratet och med andra goda krafter i samhället. Det behöver klargöras ytterligare vad som bäst utförs i församlingen och vad som ni för uppdragets skull bör samverka om på pastoratsnivå.

Under visitationen har många samtal förts. Vi har deltagit i församlingens gudstjänster och olika aktiviteter och bland annat mött företrädare för kommun och ideella organisationer. Ett särskilt fokus under visitationen har varit gudstjänstlivet och församlingens samspel med det samhälle som ni är en del av. Jag börjar med det samspelet.

Samspelet med det omgivande samhället

Den omvärldsanalys som ni gjort i diakonipastoralen är gedigen och innehåller samtidspaning med perspektiven ”Vilka är de mest utsatta? Vilka resurser finns och vilka samverkar Svenska kyrkan i Gävle med som rör områdena barn och unga, ensamma och flyktning/migrationsfrågor”. Det är viktiga perspektiv eftersom ni ligger i topp i landet vad avser arbetslöshet och barnfattigdom.

I torsdags var vi med på samlingen ”Uppväxt och framtid. Om ungas liv i Gävle”. Representanter från kommunen och olika organisationer hade mött upp tillsammans med ungdomar för angelägna samtal om ungas livsvillkor. Som en röd tråd genom samtal, intervjuer och personliga vittnesbörd framkom det angelägna i samarbete mellan alla goda krafter. Behovet av fler mötesplatser och personer som vill mötas och knyta personliga band lyftes fram. Det betonades att barn och unga vill och behöver vara medskapande. Det handlar om att skapa trygghet, bryta destruktiva mönster och bygga hållbara relationer. Vi behöver gemensamt möta ungas behov och bidra till det goda samhälle där alla behövs. Kyrkan är efterfrågad som mötesplats och medagerande.

Vid besöket på skogskyrkogården och samtalet med personalen på kyrkogårdsenheten fick vi ta del av den handlingsplan som har namnet ”Service i medmänsklighet” och som tillkom i samband med arbetet med diakonipastoralen. Medvetenheten och stoltheten över att det

praktiska arbetet samspelar med en medmänsklighet som uttrycks i bemötande och omsorg gick inte att ta miste på. Ni möter människor i sorg, saknad och kris under olika omständigheter. Här sker också kultur- och religionsmöten.

Foldern ”Diakoni i praktiken - Kyrkans sociala arbete” beskriver det omfattande diakonala arbete som bedrivs i Gävle. Här finns olika mötesplatser, samtalsakuten, familjerådgivning, teckenspråkig verksamhet, ”Barn hjälper barn”, diakonirådet med mera. Jag kan dock känna en oro över att antalet diakontjänster reducerats ganska kraftigt under de år som jag kan överblicka. Det är främst ekonomiska orsaker till det. Det ställer också ökade krav på att vi alla bryr oss om vår medmänniska och att ideella insatser prioriteras. Faktum är att diakonin är mer än en församlingsverksamhet, den hör till att vara församling som ett utflöde ur tron på Kristus. Den är en dimension av församlingens grundläggande uppgift.

Gudstjänstlivet

Kontinuitet och förnyelse ger nödvändiga perspektiv på gudstjänstlivet. Heliga Trefaldighets kyrka har karaktären av en katedral och nu lyfts den också fram som en citykyrka i Gävle. Jag är övertygad om att det går att hålla samman båda perspektiven. Det kanske till och med är så att de samspelar med varandra ur ett framtidsperspektiv med fördjupning och breddning av gudstjänstlivet.

Församlingen har ett varierat gudstjänstliv knutet till kyrkor som kompletterar varandra. Gudstjänst behöver firas på flera sätt med en bredd i språk, gestaltning och musik. Det behöver finnas en kontinuitet i form och gestaltning av sön- och helgdagarnas huvudgudstjänster i de olika kyrkorna. Det kan ändå finnas en bredd om man ser till hela församlingen och pastoratet. Vi har samtalat om betydelsen av igenkännande, kontinuitet och delaktighet.

En stor utmaning är att fler ska finna vägar in i gudstjänsten och en gudstjänstgemenskap. Då behöver huvudgudstjänsterna kompletteras med andra sätt att fira gudstjänst. Att människor får upptäcka kyrkorummet i andra sammanhang bidrar också. Sedan finns det en koppling till undervisning och lärande, jag återkommer till det.

Vad är det som gör att man kommer till en gudstjänst och vill komma tillbaka? Här behöver vi alla bli ambassadörer för gudstjänstlivet och se att det gör skillnad för oss själva och för andra om vi deltar och bidrar. Tomasmässan som vi var med på har visat sig svara mot behov så att allt fler vill vara med. Det är en enkel mässa med delaktighet. Många medverkar, det finns gudstjänstgrupp och fikafika efteråt ger en stund av gemenskap. Strömsbro kyrka har också sådana kvaliteter. Där finns många som tar ansvar. Den kyrkan har blivit en mötesplats när EFS-kyrkan i Andersberg såldes.

Gudstjänstgrupperna i församlingen är en källa till glädje har jag förstått. Där ges möjlighet till ansvarstagande, fördjupning och gemenskap inför och under gudstjänsterna. Fundera över hur de som inte är med i en gudstjänstgrupp kan dras in i sammanhanget på olika sätt. Den numera vanliga samvaron över en kopp kaffe efter gudstjänsten är viktig. För barnfamiljer underlättar det och ger ett mervärde om gudstjänst och gemenskap kombineras med en enkel måltid.

Program för undervisning och lärande

Vi befinner oss i en tid med förändrat förhållande till kristen tro och kyrkans liv. Banden till kyrkan, kunskapen om kristen tro och erfarenheterna av kristet liv har försvagats. När den kyrkliga seden inte längre är stark behöver kyrkan bli mer uppsökande och inkluderande. Det finns flera erbjudanden i pastoratet om vuxenundervisning, i verksamhetsplanen för 2017 framgår de många aktiviteterna. Som biskop vill jag påminna om att syftet med all verksamhet i församlingen ”är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift”. Det citatet från kyrkoordningen ställer vårt uppdrag som kristen församling i centrum.

Se över era mötesplatser för växt i tro, se också hur era olika verksamheter kan länkas till varandra, till gudstjänstlivet och trons växtplatser. Det vore bra med ett program för undervisning och lärande som är nära länkat till gudstjänstlivet och det diakonala arbetet. Det pågår ett arbete på kyrkans nationella nivå för att ta fram ett samlat sådant program.

Församlingsinstruktion

Ni har en vision för Gävle pastorat 2017: ”Svenska kyrkan i Gävle möter människor, är djärvt diakonal och delar tro tillsammans”. Till det har ni också tagit fram en handlingsplan med 10 strategiska vägval som beskriver både pastoratsövergripande aktiviteter och aktiviteter i de fyra arbetsenheterna knutna till verksamhetsmål för 2017.

Flera av de diskussioner som förts sedan pastoratet bildades har sin naturliga plats i ett arbete med en ny församlingsinstruktion. Jag tänker på gudstjänstlivet, konfirmandverksamheten, diakonin och ansvarsfördelningen mellan församlingarna och pastoratet. Den gamla är från 2001.

Församlingsinstruktionen ska beskriva församlingens grundläggande uppgift på ett övergripande och strategiskt sätt så att den blir ett styrinstrument för verksamhetsplanering. Den ska utformas och förankras i församlingarna och vägs samman i pastoratet till en gemensam instruktion. Den ska också visa samspelet mellan de olika församlingarna. Den bidrar därmed till att församlingsrådets uppgifter i relation till kyrkorådet blir klarare och lägger en gemensam grund för kyrkoherdens ledning och de förtroendevalda organens övergripande styrning av församlingens liv.

Flera skäl talar för att det direkta arbetet med församlingsinstruktionen inte kan ta fart förrän nästa år. Ny kyrkoherde har tillträtt, snart tillträder förhoppningsvis en församlingsherde. Snart är det kyrkoval och en ny mandatperiod inleds. Processen att ta fram församlingsinstruktionen behöver planeras och det kan ske redan i år. Ta gärna hjälp av andra stora pastorat och församlingar som tagit fram en ny församlingsinstruktion. Stiftet kan också ge processtöd.

När pastoratet bildades infördes arbetslag som bygger på nuvarande församlingar men deras ansvarsområde sammanfaller inte med församlingsindelningen. Tydligast blir det i denna församling eftersom Strömsbrodelen hör till det Norra arbetslaget som också tar ansvar för

Sätra, Maria församling. Jag stödde detta. Det var bra att få likvärdiga arbetsområden. Församlingsindelningen kunde vänta. Men det är problematiskt i längden både för församlingsråden och arbetsorganisationen.

Nu är vi nog i en situation där församlingsindelningen måste tas upp. Och det är enklare och tar kortare tid än förr, eftersom indelningen i huvudsak är en lokal fråga. Stiftet kan hjälpa till och har sedan uppgiften att fastställa en ändring. Under visitationen har vi varit inne på att församlingsindelningen bör bli klar först. Sedan kan församlingsinstruktionen tas fram.

Församlingsråd och arbetsledning bör hållas ihop med en församlingsherde i en församling. Den omvärldsanalys som ni redan gjort i diakonipastoralen är bra och bidrar till en god start för arbetet med församlingsinstruktionen.

Fler utmaningar

Gävle är en tillväxtregion. I onsdags var det tårta på torget då kommunen firade att invånarna blivit 100 000. Den statistik vi har tillgång till visar på att medlemmarna minskar i procent av befolkningen, 2005 var det 79,1% och 2015 63,8%. Men eftersom det numera finns en befolkningstillväxt håller sig antalet kyrkomedlemmar i stort sett.

Gävle pastorat har en god ekonomisk buffert. Utdebiteringen av kyrkoavgift har hållits på oförändrad nivå under lång tid, och kanske har det bidragit till att investeringsbehoven är stora under kommande år trots att antalet och användningen av fastigheterna ses över. I rapporten från kontraktprosten kan jag läsa att det finns stora behov av upprustning, försäljning och förändring av fastigheterna och hur ni använder dem.

Det är kostsamt att renovera kyrkor, Trefaldighetskyrkan och Staffans kyrka kräver investeringar. Det gäller både att prioritera och att ta saker i tur och ordning. Stiftet behöver prioritera så mycket kyrkoantikvarisk ersättning som möjligt till dessa kyrkor. Det är viktigt för oss alla att inte församlingsverksamheten urholkas på resurser. Människors behov måste stå i centrum vare sig vi renoverar eller bedriver verksamhet.

Avslutande ord

Nu vill jag tillsammans med biskopsadjunkt Rose-Marie Rönnblom och kontraktsprost Jan Anders Jansson tacka för inspirerande samtal, möten och gudstjänster, för den gemenskap och gästfrihet som vi fått ta emot. Vi gläds över visitationsdagarna i Gävle. Vi ser att det finns stora resurser av olika slag här och en god framtid.

Så vill jag som det är brukligt vid visitationer lämna ordet fritt om någon vill framföra något om församlingslivet. Ordet är fritt.

/Per Rask från Strömsbro: Jag tackar för att stiftets syn på organisation och församlingsindelning. Det är viktigt att stiftet är fortsatt stödjande för att få församlingsråden delaktiga i planering av församlingsverksamheten och som bollplank till arbetslaget och ideella medarbetare. För att få fler engagerade i församlingsråden och säkra rekryteringen till dem behöver församlingsråden ha vettiga uppgifter att ta tag i./

Stiftet har redan anordnat seminarier för att församlingsråden ska dela erfarenheter. Råden har ju bara funnits under en kort tid och ännu inte funnit sin form. I kyrkoordningen anges endast få uppgifter som obligatoriska för alla oberoende av församlingens storlek, framför allt församlingens grundläggande uppgift med gudstjänst, undervisning, diakoni och mission.

Församlingsrådets roll behöver klargöras. Det var därför som jag nämnde att en församlingsinstruktion behöver arbetas fram. Då kommer församlingsrådet in på rätt sätt. Församlingsinstruktionen ska vara förankrad i rådet men processen att ta fram den bör vara bredare med fler delaktiga. Och som sagt behöver samspelet mellan församling och pastorat förtydligas.

När det gäller församlingsrådets roll i förhållande till arbetslagen vill jag betona att församlingsherden är ledamot i församlingsrådet. Därigenom möts rådet och arbetsledningen i församlingen. Församlingsherden återkopplar från verksamheten och församlingsrådet ger feedback tillbaka. Fler samtal behöver föras om de olika rollerna. De förtroendevalda organen har ansvar för övergripande styrning genom beslut om inriktning, ramar samt verksamhetsplan och budget. Kyrkoherden och församlingsherdarna – på delegation från kyrkoherden – leder verksamheten. Styrorganen har en strategisk roll, ledningen en operativ roll.

Idag på den femte söndagen i fastan med Försonaren som tema vill jag ge er ett bibelord och en vers från boken ”Valen simmade förbi sagorna vi lämnade i havet” som har texter skrivna under 2015. Boken presenterades vid samlingen om ungas framtid och uppväxt i Gävle och är framtagen av en syrisk flyktingförfattare i samarbete med syriska och svenska barn.

”Kära fredsduvan, nu är det dags att hjälpa människorna i Syrien.

Flyg över landet, ta vapnen

och kasta dem i elden.

och svep in ro i människornas hjärtan

med dina vingar.

Rahman Mahmud 13 år

Bibelordet är från Psaltaren 103, verserna 6-8, och påminner oss om Guds barmhärtighet och kärlek även under svåra tider. Jesus Kristus försonar en brusten värld.

”Herren handlar rättfärdigt och ger de förtryckta deras rätt. Mose fick lära känna hans gärningar, Israels folk hans verk. Barmhärtig och nådig är Herren, sen till vrede och rik på kärlek”.

Gud välsigne er alla